

*ПРУШКІВСЬКА Е.В., кандидат економічних наук, доцент, докторант
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка*

НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЯК ВИМОГА ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Глобалізація формує нову еру взаємодії між націями, економічними та політичними системами. Процесам глобалізації приділяють значну увагу як зарубіжні так і вітчизняні дослідники. Про це свідчать публікації присвячені економічним, політичним, соціальним аспектам глобалізації [1–6]. Дослідження вчених про глобалізацію характеризуються значним плюралізмом концепцій та неоднозначним ставленням до неї як в різних країнах світу, так і в національній економічній думці. Глобалізація досліджується з різних методологічних позицій, а також на мега-, макро-, мезо-, мікрорівнях. І в результаті одні вчені доводять, що це визначальний позитивний процес стабільного розвитку, а інші вбачають у глобалізації руйнівний вплив на національну економіку. Ми вбачаємо в ній всесвітній процес, від якого не можливо «ухилитися», «сховатися». Проблема в іншому, який ментальний імунітет сприйняття глобалізаційних процесів і яка роль людини в національній економіці. Досвід передових країн світу свідчить, що в тих національних економіках, де людині відведена основна роль, вони і більш захищені від негативного впливу глобалізації. Зокрема, зростання безробіття, бідності, соціальних конфліктів, невиліковних хвороб, екологічного забруднення тощо.

Людина яка перебуває в полі активних глобалізаційних процесів повинна бути конкурентоспроможною, тобто мати належну базову освіту, володіти новітніми способами сприйняття й передачі інформації, бути освіченою і практично підготовленою перш за все у професійному, та мовному аспекті а також мати належний рівень політичної культури. Найважливішим інструментом у рішенні цих питань мусить бути освіта, зорієнтована на особистість.

Зростаючий темп розвитку глобалізованого суспільства вимагає постійного оновлення знань. Кожній людині повинна бути надана можливість отримувати нові знання в будь-який момент її життя. Оновлення знань має стати потребою впродовж усього життя людини. Концепція навчання впродовж життя в Європейському Союзі уже стала реальністю. Термін «навчання впродовж життя» означає новий підхід до освіти і включає можливість навчання людини впродовж усього життя, в різноманітних формальних та неформальних інституціях. В документі Європейської Комісії, під назвою «Меморандум з питань освіти впродовж усього життя» зазначається, що «...вся діяльність по

навчанню, яка здійснюється впродовж життя, є метою вдосконалення знань, умінь, компетенції, а також здійснюється в інтересах особистого, громадянського і соціального розвитку, та для отримання роботи» [7]. Концепція навчання впродовж життя зорієнтована на людину в контексті забезпечення її зайнятості та активної громадянської позиції. Основним змістом цієї концепції є орієнтація на попит, який здійснює ринок праці, а не на пропозицію з боку системи професійної освіти. Навчання впродовж життя включає навчання, яке здійснюється в межах, так і за межами системи формальної освіти в широкому різноманітті нових контекстів. Це означає, що основним ключовим вмінням стають здібності людини здійснювати пошук нових знань та розвивати нові компетенції з боку формальних та неформальних інститутів.

Що ми розуміємо під формальними та неформальними інститутами які забезпечують навчання впродовж життя? Перш за все, до формальних інститутів належать усі навчальні заклади та центри, які мають мету, а також певний термін навчання, після закінчення яких випускники обов'язково отримують сертифікат про освіту. До неформальних інститутів належать суспільство в якому живе людина, територіальне розташування (схід-захід; північ-південь; місто, село) сім'я, робота, заклади дозвілля. Неформальні інститути не видають свідоцтва про освіту, але мають визначену мету з точки зору людини, яка навчається. У сучасному глобалізованому світі з прискореним технічним та економічним розвитком неможливо розвиватися без постійного отримання знань, умінь, компетенції через формальні та неформальні інститути.

Всебічне обговорення і ухвала Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ ст. – це крок на шляху до приведення нашої освіти до викликів глобалізації. В Україні є певні зрушення щодо трансформації в системі освіти і науки, але залишається дуже багато проблем не вирішених. На нашу думку, слід звернути увагу на співвідношення між фундаменталізацією та гуманізацією освіти. Безперечно фундаменталізація освіти пов'язана із циклом дисциплін математичного, фізичного, хімічного, природничо-біологічного профілю, ці дисципліни повинні викладатися на належному рівні і в достатньому обсязі годин. Цього вимагає, як загальна так і професійна освіта, оскільки сучасні високі технології пов'язані із цим блоком дисциплін. Але не менш важливою складовою сучасної освіти є гуманізація, тобто орієнтація на особистість. Гуманізацію освіти можна розглядати через різні аспекти: управління освітою; зміст освіти; організація навчально-виховної діяльності. Безумовно усі ці складові важливі і кожна із них повинна працювати в напрямі орієнтації на особистість. Але на наш погляд, в сучасному вимірі гуманізації освіти –

основною складовою має стати зміст освіти. Тобто усі дисципліни гуманітарного профілю, а також природничо-технічного, повинні формувати гуманістичний світогляд і культуру, моральні та естетичні цінності, патріотизм та повагу до інших народів та культур світу. Такий підхід до освіти повинен сформувати нову людину яка буде не тільки об'єктом соціально-економічного впливу, але і активним суб'єктом глобалізованого світу.

Важливою складовою сучасної гуманізації освіти в українському суспільстві є формування економічного мислення – розгорнутих уявлень про економічну дійсність, створення “економічної картини світогляду”, яка виокремлює із оточуючого життя її явища і відносини, які складають економічну реальність. Ринковий тип економічної культури включає в себе готовність до вільного, самостійного і відповідального подолання економічних труднощів, які у людини є завжди у будь-якому суспільстві. Самостійність, розрахунок на власні сили є необхідною передумовою незалежного економічного існування. Свобода і незалежність особистості можуть сформуватися не лише на основі приватної власності, а і на основі економічних знань, особливо – знань у підростаючого покоління. Молодь і школярі сьогодні є основою суспільства, саме вони повинні стати рухомою силою в трансформації суспільства.

За останні роки процесам гуманізації у вищій школі приділяється значна увага. Зокрема, у стандартах по підготовці бакалаврів значно розширилась кількість академічних годин із філософії, історії України, культурознавства, іноземної мови. Але одночасно із циклу гуманітарної підготовки виведено економічну теорію як нормативну дисципліну, і введено в цикл дисциплін за вибором. Тобто спрацьовує залишковий принцип, який не гарантує того, що студенти виберуть цю дисципліну. Але хто, як не викладачі економічної теорії краще сформує економічне мислення майбутнього працівника, який повинен стати свідомим та рівноправним суб'єктом на ринку праці, а також в системі соціального партнерства.

Вивчення основ економіки є необхідним, оскільки ці знання повинні скорегувати у світогляді людей перекося глобалізованого ринку. А гуманістичний підхід при викладанні усіх дисциплін (фундаментальних та гуманітарних) сформує гуманістичний світогляд, де світ буде розглядатися як цілісний, гармонічний, а людина перебуватиме у центрі усіх подій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти: Наук. Вид. – К.: Либідь, 2006. – 312 с.
2. Касабова І.А. Еволюція наукових поглядів на глобалізацію // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 1. – С. 121–125.
3. Павлов В. Современный регионализм: теоретическое содержание // МЭиМО. – 2004. – № 11. – С. 24–36.
4. Старостіна А., Каніщенко Р. Суперечливі шляхи економічної глобалізації // Економіка України. – 2007. – № 5. – С. 59–65.
5. Чибриков Г.Г. Глобализация и ее формы // Вестник Московского университета. – 2006. – № 4. – С. 44–59.
6. Глобальная экономика – на общее благо. Годовой отчет 2008. МВФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.imf.org.
7. Режим доступа: www.znanie.org/doc/memorandum.com.